

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre SŠ
15. ročník, školský rok 2022/2023

Písomný test pre kategórie A a B

Odpoveďový hárok

Dátum:.....
Identifikačné číslo žiaka:.....
Počet dosiahnutých bodov:.....
Test opravili:.....

1.

Obr. 1 – mapa Stredomoria

A) Určite polohu miest uvedených v ponuke a príslušné písmeno pred lokalitou zaznačte priamo do mapy (stačí určiť historické územie/historický štátny útvar):

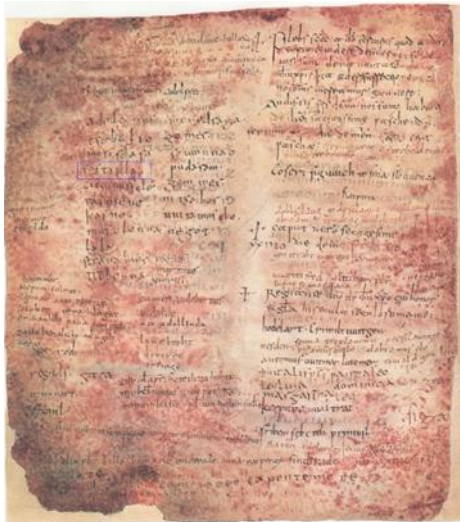
A-Atény; B-Sparta; C-Milétos; D-Cyprus; E-Syrakúzy; F-Messalia/dnes Marseille

B) Vysvetlite, prečo nazývame obdobie pred veľkou gréckou kolonizáciou obdobím temna.

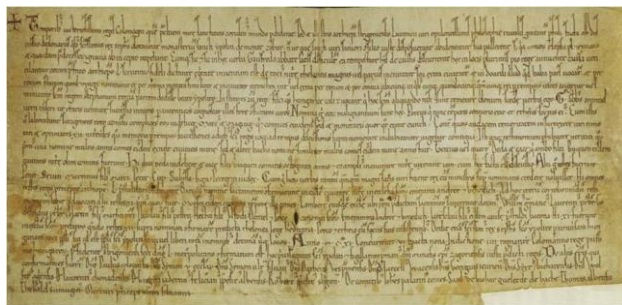
.....

.....

2.

Obr. 2 - Z Cividalského evanjeliára

Obr. 3 - Zoborská listina z r. 1111, najstaršia zachovaná listina v origináli na území Slovenska. Je napísaná na pergamene a takmer nepoškodená

Napište odpovede na otázky uvedené za písmenami A) – D).

- A)
- B)
- C)
- D)

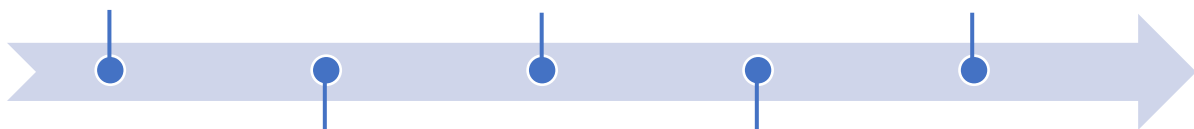
3. Podčiarknite chybné údaje v texte:

Neobmedzená Caesarova moc dráždila viacerých senátorov, prívržencov republiky, preto ho roku 44 pred Kr. zavraždili. Jedným z vodcov sprisahania bol aj Caesarov priateľ Britanicus. Po smrti Caesara sprisahanci predpokladali, že sa obnoví republika. Avšak Caesarovi prívrženci roku 45 pred Kr. založili II. tribunát ľudu, ktorého členmi boli: Lepidus, Pompeius a Octavius, ktorý bol Caesarov synovec a dedič. Octavius navonok zachovával republikánsku formu vlády, ale sústredil vo svojich rukách všetku moc v Ríme. Sám sa vyhlásil za prvého rímskeho cisára. Za vlády Octavia Augusta sa

začalo obdobie nesmierneho rozmachu Ríma a rozširovania územia víťazstvom nad Markomanmi.

4. Do časovej priamky usporiadajte nižšie uvedené udalosti:

porážka Maďarov pri rieke Lech; zánik Západorímskej ríše; vpád Tatárov na Slovensko; koncil v Kostnici, ktorého súčasťou bol proces s Jánom Husom; príchod byzantskej misie na Veľké Moravu

5. Označte správne tvrdenia:

- a) Centrom a kniežacím sídlom Nitrianskeho kniežatstva sa stalo hradisko vybudované na riečnom ostrove rieky Moravy pri dnešných Mikulčiciach.
- b) Konštantín pred odchodom na veľkomoravskú misiu zostavil slovanské písmo – hlaholiku, a začal prekladať liturgické a biblické texty.
- c) Ondrej I., ktorý sa stal v roku 1000 prvým uhorským kráľom, zmenil administratívne členenie krajiny. Územie rozdelil na župy, resp. kráľovské komitáty, na ktorých čele stáli župani.
- d) Od polovice 13. storočia začali v Uhorsku vďaka Zlatej bule Bela III. z roku 1212 pôsobiť hodnoverné miesta, ktoré predstavovali verejnonotárske inštitúcie.
- e) Prvé privilégia začal pôvodne starším trhovým osadám, vďaka ktorým sa stali výsadnými mestami, udeľovať kráľ Belo IV.
- f) Matúš Čák Trenčiansky, nazývaný „pán Váhu a Tatier“, ovládal na vrchole svojej moci 14 žúp a 60 kamenných hradov.
- g) V rokoch 1525 – 1526 došlo v Banskej Bystrici v dôsledku neudržateľných sociálnych pomerov k povstaniam roľníkov.
- h) Skriptória predstavujú miesta pri väčších kláštoroch, v ktorých sa ručne prepisovali knihy.

6. Vysvetlite, čo znamenala zásada *cuius regio, eius religio* (čie panstvo, toho náboženstvo) v praxi.

.....
.....

7. Označte tvrdenia, ktoré charakterizujú nemecké alebo inak nazývané zákupné (emfyteutické) právo:

- a) Forma dedičského nájmu na dlhšiu dobu alebo navždy.
- b) Možnosť usadiť sa so súhlasom zemepána na mieste spustošeného staršieho sídla, resp. dovtedy neosídlenom mieste.
- c) V závislosti od konkrétnych podmienok získali noví osadníci úľavu od platenia všetkých dávok a poplatkov.
- d) Pri príchode obyčajne osadníci zaplatili za možnosť usadiť sa určitý poplatok a lokátor uzavrel so zemepánom dohodu, tzv. škultétsku listinu, ktorá obsahovala presne vymedzené práva a povinnosti nových osadníkov.

8. Doplňte roky, kedy sa uvedený konflikt odohrával:

- A) Séria protihabsburských stavovských povstaní
- B) Tzv. Sedemročná vojna s Pruskom
- C) Napoleonské vojny

9. Podčiarknite v ponúkanom zozname tie štáty, ktoré vznikli v období medzi viedenským a berlínskym kongresom.

Belgické kráľovstvo, Írska republika, Grécke kráľovstvo, Holandské kráľovstvo, Poľská republika, Pruské kráľovstvo, Rumunské kráľovstvo, Srbské kráľovstvo, Talianske kráľovstvo.

10.A) Kedy trvala Tridsaťročná vojna?

B) Vyberte z ponúkaného zoznamu 3 udalosti a osobnosti, ktoré súvisia s Tridsaťročnou vojnou a podčiarknite ich.

Vystúpenie Martina Luthera, Johannes Gutenberg, vestfálsky mier, upálenie Girolama Savonarolu vo Florencii, Bartolomejská noc, Tridentský koncil, exil Jána Amosa

Komenského, vláda pruského kráľa Fridricha II. Veľkého, protihabsburské stavovské povstanie Gabriela Betlena, zriadenie gubernia v Uhorsku Leopoldom I.

11. Kedy vznikli inštitúcie uvedené za písmenami A) – C) a kto bol ich iniciátorom/zriaďovateľom?

A) Academia Istropolitana

.....

B) Univerzita v Trnave

.....

C) Banícka vysoká škola v Banskej Štiavnici.....

.....

12. Označte, resp. podčiarknite vždy jednu správnu odpoveď z ponúkaných možností pod bodmi A), B) a C).

Jozef Miloslav Hurban bol po skončení štúdia:

A) členom spolku: Tatran – Tatrin – Detvan

B) redaktorom almanachu: Lipa - Konkordia – Nitra

C) v revolučnom roku 1848 bol:

- vojenský kňaz v jednotkách slovenských dobrovoľníkov
- na neho vydaný zatykač
- kapitánom slovenských dobrovoľníkov

13. Za písmenami A) – F) doplňte informácie tak, aby bol text pravdivý.

A) D)

B) E)

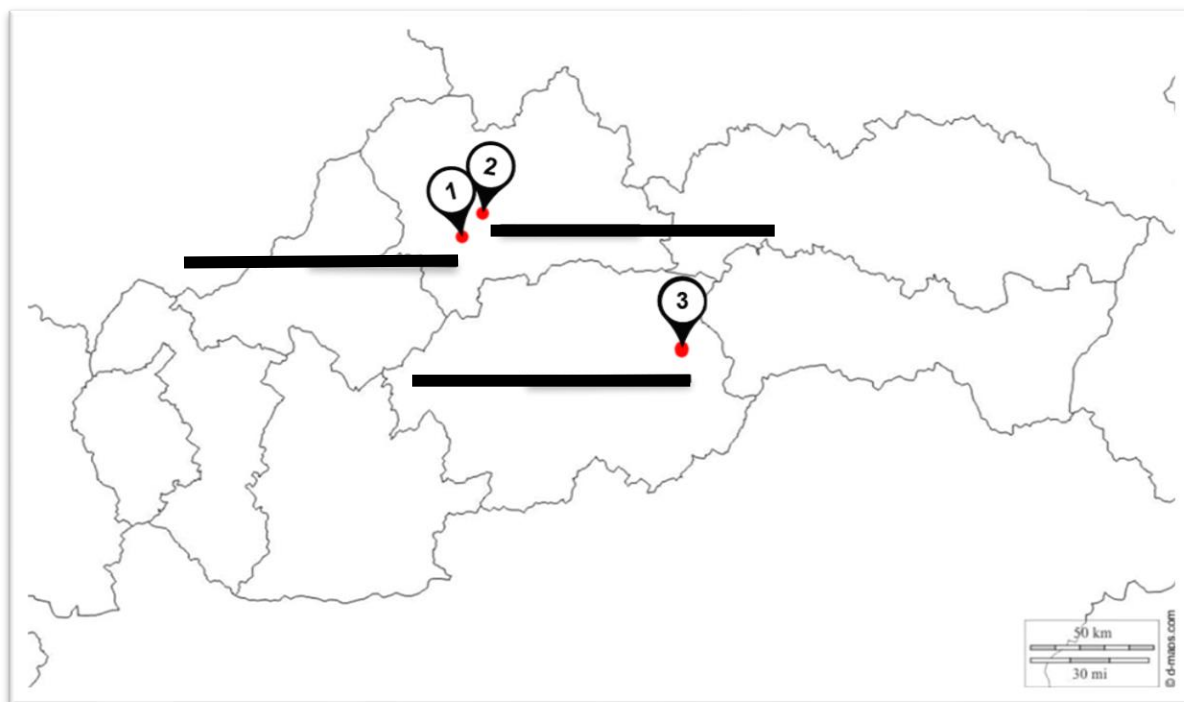
C) F)

14. Napíšte meno autora výroku: „Ak sa zákonodarca snaží udržiavať ľud v otroctve... je ľud zbavený akejkolvek ďalšej poslušnosti a moc pripadá znovu ľudu.“. Využite ponuku mien:

ponuka mien: Thomas Hobbes, Francis Bacon, John Locke, Isaac Newton

.....

15.A) Do mapy napíšte na príslušné miesta mestá, v ktorých vznikli slovenské matičné (patronátne) gymnáziá.

B) Kedy bola Matica slovenská zatvorená?

.....

16. Vytvorte správne dvojice pozostávajúce z historickej udalosti a osobnosti, ktorá najviac participovala alebo iniciovala udalosť, alebo je autorom diela. Napíšte len veľké písmeno z pravého stĺpca na voľné miesto v ľavom stĺpci.

a) Bratislavský mier po bitke pri Slavkove _____	A) Jan Sobieski
b) Ruská revolúcia _____	B) Štefan Moyses
c) Porážka Osmanov pri Viedni _____	C) Karol Sidor
d) Slovenské učené tovarišstvo _____	D) Talleyrand
e) Memorandum slovenského národa _____	E) Juraj Fándly
f) Hlinkova garda _____	F) Lev Trockij

17. Z ktorého dokumentu (manifestu) je text, k akej udalosti sa viaže a kto je jeho autorom?

.....

.....

18. Napíšte názvy štátov, ktorých reprezentanti riešia udalosť/situáciu zobrazenú na karikatúre. Uvedte tiež, aké konkrétne udalosti/situácie zobrazujú karikatúry.

	obrázok A	obrázok B
krajiny/štáty		
udalosť/situácia		

19. Označte pravdivé tvrdenia o osobnostiach:

- a) Mahátma Gándhí, indický reprezentant protikoloniálneho boja, získal obrovskú popularitu presadzovaním nenásilného politického boja.
- b) Lech Walesa sa v Poľsku koncom 60. rokov (po Pražskej jari v Československu) zaslúžil o rozmach hnutia Solidarita.
- c) V rámci procesov so slovenskými buržoáznymi nacionalistami bol popravený Vladimír Clementis.
- d) Imre Nagy, proreformný komunista, podporil vstup vojsk Varšavskej zmluvy na územie Československa.
- e) M. R. Štefánik sa spolu s Milanom Hodžom angažoval v tzv. belvederskej politike, ktorá vkladala nádej na zmenu v Rakúsko-Uhorsku do následníka trónu Františka Ferdinanda d'Este.
- f) Britský ekonóm J. M. Keynes odmietol zásady liberálneho kapitalizmu. Tvrdil, že trh ekonomike nezabezpečí rovnováhu, ekonomický rast treba zabezpečovať riadením vzťahov medzi ponukou a dopytom podporovaním spotreby.
- g) Otázka autonómie Slovenska patrila k najdiskutovanejším v 1. ČSR. Spisovateľ Martin Rázus sa rozhodol vstúpiť do politiky a presadzoval autonómiu.

20. Označte trojice, ktoré obsahujú správny údaj o organizácii/zoskupení, roku jej vzniku a zakladajúcich členoch, resp. osobnostiach:

- a) Rada Európy – 1949 – Nemecko, Poľsko
- b) Biela légia –1949 – Jozef Mikula, Jozef Vicen
- c) Montánna únia – 1951 – ZSSR, Maďarsko
- d) 1977 – Charta 77 – Jiří Hájek, Václav Havel
- e) 1989 – Občianske fórum – Alexander Dubček, Ivan Fišera
- f) 1989 – Verejnosc' proti násiliu – Václav Klaus, Ján Budaj

Zdroje obrázkov k úlohám:

Úloha 1: **obr. 1** – Internet. Dostupné na: <<https://adsby.ru/sk/map-of-the-seas-and-oceans-of-the-earth-map-of-the-mediterranean-the-most-interesting-in-blogs.html>>.

Úloha 2: **obr. 2** – Internet. Dostupné na: <<http://www.hradiska.sk/2017/11/cividsky-evanieliar-pribina-kocel.html>>; **obr. 3** - BADA, Michal a kol. *Dejepis pre 1. ročník gymnázií a stredných škôl*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2021, s. 134.

Úloha 15: **obr. 4** – Internet. Dostupné na: <https://sk.maps-slovakia.com/slovensko-pr%C3%A1zdne-mapu>.

Úloha 18: **obr. 5A** – Internet. Dostupné na: <<https://www.gettyimages.com.au/detail/news-photo/world-war-ii-caricature-at-the-moment-of-the-germano-soviet-news-photo/152245144>>; **obr. 5B** – Internet.

Dostupné na: <https://www.sutori.com/en/story/cuban-missile-crisis--JmF9CtbAXDuwr9yyKBCenERd>.

Autorky: PhDr. Anna Bocková, PhD., PhDr. Daniela Kodajová, PhD., Mgr. Ivana Dendys, PhD.

Recenzentka: Mgr. Daniela Hrnčiarová, PhD.

© Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydal: NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava 2023